

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**



"ЗАТВЕРДЖУЮ"
Ректор НУБіП України
професор С. Ніколаєнко
2023 р.

**ПРОГРАМА
ДОДАТКОВОГО ФАХОВОГО ВСТУПНОГО
ВИПРОБУВАННЯ**

**для вступників на освітньо-наукову програму «Публічне
управління та адміністрування» підготовки фахівців**

PhD доктор філософії із спеціальності

281 «Публічне управління та адміністрування»

Голова комісії

Л. Грищенко / Іван ГРИЩЕНКО

Гарант освітньо-наукової програми

І. Грищенко / Ірина ГРИЩЕНКО

Передмова

Програма є додатком до «ПРОГРАМИ ВСТУПНИХ ВИПРОБУВАНЬ для вступників на освітньо-наукову програму «Публічне управління та адміністрування» підготовки фахівців PhD доктор філософії зі спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування».

Додаткове фахове вступне випробування з публічного управління та адміністрування складають особи, які здобули освіту за ступенем вищої освіти «магістр» або освітньо-кваліфікаційним рівнем «спеціаліст» не за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування» чи «Державна служба», а з інших напрямів підготовки.

Мета письмового додаткового фахового вступного випробування з публічного управління та адміністрування – перевірити та оцінити рівень теоретичних знань, практичних умінь і навичок з дисципліни «Публічне управління та адміністрування», як базової дисципліни для управлінця в органах державної виконавчої влади та органах місцевого самоврядування.

Під час додаткового фахового вступного випробування з публічного управління та адміністрування перевіряється рівень набуття ґрунтовних знань з публічного управління та адміністрування, формування публічної і державної політики та її реалізації, знання базових методів пізнання і аналізу суспільних процесів, вміння приймати обґрунтовані та вивірені рішення щодо управління на місцевому, регіональному та загальнодержавному рівнях управління, пов'язаних з практичною діяльністю.

Завдання додаткового фахового вступного випробування з публічного управління та адміністрування – перевірити набуття навичок раціональної дослідницької поведінки, виходячи з концептуальних основ управління державою, регіоном, територіальною громадою; навичок аналізу та планування державної політики; розуміння основ управління.

I. Вимоги до вступників на додатковому фаховому вступному випробуванні

Вступник повинен знати:

- особливості публічного управління та адміністрування;
- принципи та методи публічного управління;
- структуру та особливості функціонування сфери публічного управління та адміністрування;
- функції держави та функціональну структуру державного управління;
- загальні моделі функцій управління;
- стандарти та норми діяльності у сфері публічного управління та адміністрування;
- нормативно-правові акти та положення законодавства у сфері публічного управління та адміністрування;
- технології вироблення, прийняття та реалізації управлінських рішень;
- основи електронного урядування та електронного документообігу;
- методи наукового пізнання;
- сутність адміністративного реформування.

Вступник повинен вміти:

- здійснювати пошук та узагальнення інформації, робити висновки і формулювати рекомендації в межах своєї компетенції;
- налагодити комунікацію та підтримувати її;
- демонструвати здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- демонструвати здатність діяти соціально відповідально та свідомо;
- демонструвати здатність приймати обґрунтовані рішення;
- застосовувати наукові методи пізнання;
- визначати показники сталого розвитку на загальнодержавному, регіональному, місцевому та організаційному рівнях.

II. Структура додаткового фахового вступного випробування

Додаткове фахове вступне випробування триває 2 академічні години, проводиться у письмовій формі за екзаменаційними білетами.

Екзаменаційний білет містить три типи завдань, а саме:

- теоретичне питання у формі тесту (складається з п'яти тестових запитань);
- практичне завдання, вирішення якого відображає вміння вступника використовувати теоретичні знання на практиці;
- аналітичне завдання, спрямоване на виявлення у вступника навичок аналітичного мислення, узагальнення наявної інформації, моделювання причинно-наслідкових зв'язків у публічному управлінні та адмініструванні.

III. Зміст додаткового фахового вступного випробування

Програма додаткового фахового вступного випробування з публічного управління та адміністрування включає такі змістовні модулі:

Змістовний модуль 1. Основи публічного управління.

Поняття, принципи публічного управління. Цілі публічного управління. Цілі сталого розвитку в Україні. Форми і методи публічного управління. Форми державного управління. Державний режим. Основні та забезпечуючі функції державного управління. Стратегія розвитку держави.

Змістовний модуль 2. Основи публічного адміністрування.

Поняття управлінських рішень. Види управлінських рішень. Основні ознаки державно-управлінських рішень. Прийняття та реалізація управлінських рішень в органах публічної влади.

Змістовний модуль 3. Нормативно-правові акти, що регулюють діяльність органів публічної влади.

Закони про службу в органах публічної влади. Національна доповідь «Цілі сталого розвитку : Україна». Програма діяльності Уряду. Щорічне послання Президента до Верховної Ради України.

Зміст додаткового фахового вступного випробування для вступників на третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти з підготовки PhD доктор

філософії зі спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» розроблено відповідно до програмних компетентностей освітньо-професійної програми підготовки магістрів зі спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування».

IV. Зразки завдань та відповідей на завдання додаткового фахового вступного випробування

1. Тест. Виділіть правильну відповідь:

1. На що спрямований принцип оптимізації управління?

- а) диктує необхідність скорочення ієрархічних рівнів управління;
- б) на зниження регламентуючої ролі державного апарату, яка стримує самостійність та ініціативу організацій;
- в) на удосконалення структури управління і мотивації праці;
- г) всі відповіді вірні.

2. Які форми має функція контролю в публічному управлінні та адмініструванні:

- а) адміністративну (перевірка строків виконання планів і завдань);
- б) фінансову (відповідність реальних фінансових витрат запланованим та чинному законодавству у цій сфері);
- в) функціональну (перевірка повноти та якості виконання планів і завдань).

2. Практичне завдання

Опишіть, які державно-управлінські рішення з державотворення Ви знаєте. Розкрийте одне з них.

Відповідь. До основних державно-управлінських рішень з державотворення відносять такі:

- призначення виборів глави держави, парламенту, органів місцевого самоврядування;
- розподіл повноважень між главою держави, парламентом та урядом;
- визначення місії, цілей і функцій розвитку держави;

- забезпечення організації і порядку діяльності парламенту, визначення статусу його депутатів;
- визначення системи центральних органів виконавчої влади;
- утворення, реорганізація та ліквідація міністерств та інших центральних органів виконавчої влади;
- створення консультативних, дорадчих та інших допоміжних органів і служб для виконання повноважень глави держави;
- утворення судів;
- утворення і ліквідація районів, встановлення і зміна меж районів і міст, віднесення населених пунктів до категорії міст, найменування та перейменування населених пунктів і районів;
- розроблення засад місцевого самоврядування; спеціальних статусів столиці та інших міст;
- інші рішення.

Сьогодні актуальним є питання відновлення життєдіяльності територіальних громад в Україні. Одні громади постраждали від окупації, інші від авіаударів або від того, що більшість населення виїхало. Тому державно-управлінські рішення з державотворення щодо розподілу повноважень між главою держави, парламентом та урядом є актуальними, зокрема, Міністерство розвитку громад та територій України розробило план відновлення територій та напрацьовує законодавчу базу його реалізації (<https://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/international-cooperation/spivpraczya-z-mizhnarodnymy-finansovy>). Вже оголошено про початок відбору проектів, фінансування яких може здійснюватися за рахунок відповідної субвенції, в рамках фінансової угоди «Програма з відновлення України» між Україною та Європейським інвестиційним банком. Створена служба підтримки кінцевих бенефіціарів в рамках проектів Програми з відновлення України та Надзвичайної кредитної програми для відновлення України, підписано фінансову угоду «Програма з відновлення України» між Україною та Європейським інвестиційним банком.

3. Аналітичне завдання.

Грунтуючись на Національній доповіді «Цілі сталого розвитку: Україна» проаналізуйте проблеми і перспективи сталого розвитку регіону, в якому Ви проживаєте.

Відповідь.

Реформа децентралізації виявилася однією з найбільш успішних, хоча й зіткнулася з великими викликами на місцях, серед яких: значна різниця між регіонами за різними економічними показниками; у багатьох регіонах недостатньо ресурсів для власного стрімкого економічного розвитку, недостатньо кваліфікованих кадрів, здатних здійснювати політику регіонального розвитку; через корупцію на регіональному рівні досить важко зберегти ресурси, які банально розкрадаються можновладцями.

До прикладу Рівненщина, яка завжди була малорозвиненим аграрним регіоном, потребувала додаткових дотацій. З початком процесу децентралізації та формуванням об'єднаних територіальних громад проявилася величезна диспропорція у фінансових ресурсах громад, які сформовані навколо міст або в територіальній близькості до обласного центру і громад, утворених на периферії області. Перше, що викликало тривогу – відсутність інвестицій, які напяму пов'язані з якістю дорожньої інфраструктури, логістикою тощо. Друге, – процеси об'єднання почали здебільшого фінансово спроможні громади. І одним із викликів, з якими зіштовхнулися громади – це домовленості фінансово потужних сільських або міських рад щодо об'єднання і небажання приєднувати до себе потенційно неспроможних або «бідних» у фінансовому плані сільські ради.

Фактично на момент завершення процесу децентралізації перед Рівненщиною постала проблема – в залишку, для подальшого формування об'єднаних територіальних громад, залишились сільські ради, які мають незначний ресурсний потенціал, в т.ч. фінансовий, для власного самофінансування і забезпечення жителів громади якісними освітніми (дошкільна освіта), соціальними послугами, послугами в галузі культури і т. ін. Це призводить до значного дисонансу в якості надання послуг. Вже створені об'єднані територіальні громади опинилися наодинці з «кадровим голодом», оскільки висококваліфікованих лікарів, фінансистів, землевпорядників, юристів в громаді немає, а якщо і були, то виїхали в ті регіони, де можна отримати заробітну плату співрозмірну для нормального проживання.

Наступним викликом є все зростаючий відсоток літніх людей в громадах, пов'язаний з низькою народжуваністю та трудовою міграцією населення.

Тому для сталого розвитку необхідно враховувати об'єктивну диференціацію території за ресурсним рівнем, рівнем розвитку продуктивних сил та ін., оскільки не може бути єдиного універсального підходу до реалізації національної моделі сталого розвитку. Реально якісні зміни у регіональному розвитку можливі лише за умови, коли і держава, і регіони в особі органів публічної влади задіяні, як у процес розроблення стратегічних документів, так і їх реалізації. Причому кожен має чіткі повноваження та ресурси, а також забезпечується зрозумілий і простий моніторинг, що дає змогу оцінити реалізацію розробок, аби їх вчасно корегувати та досягати максимального ефекту.

Наразі в Україні так і не склалася зрозуміла державна регіональна політика, а регіони насамперед сподіваються на додаткові фінансові ресурси з державного бюджету, які намагаються отримати завдяки лобіюванню інтересів окремих політиків або партій. Така ситуація не є нормальною і її необхідно докорінно змінити. Проте для змін мають бути готові носії змін – люди, які озброєні кращими практиками ведення регіональної політики, що застосовуються передусім у країнах Європи та які розуміються на нових інструментах регіонального розвитку, відмінних від банального лобіювання певних об'єктів для фінансування із субвенцій державного бюджету.

Необхідно орієнтуватися на світові стандарти і цінності й водночас спиратися на національні демократичні традиції, адже давно доведено, що прагнення до уніфікації і механічного перенесення зарубіжних зразків, при ігноруванні характеристик, притаманних конкретним соціальним системам, їх традицій, ментальності населення може не тільки виявитися неефективним, а й провокувати конфлікти і породжувати чи стимулювати відцентрові тенденції. Навіть у межах України (Північ, Південь, Схід, Захід) не можна ставити абсолютно однакові цілі у тих чи інших сферах суспільного життя, а тим більше прагнути їх досягати однаковими методами.

Голова комісії _____

V. Підсумкова оцінка за відповіді на додатковому фаховому випробуванні

При виставленні оцінки з додаткового фахового вступного випробування з «Публічного управління та адміністрування» передбачається, що всі його складові (тести, практичне завдання та аналітичне завдання) є рівноцінними.

Кожна складова (тести, практичне завдання та аналітичне завдання) оцінюється максимально в 33,3 бали.

Підсумкова оцінка за додаткове фахове вступне випробування вираховується як середнє арифметичне з трьох оцінок за всі три завдання білету, з урахуванням оцінок всіх членів екзаменаційної комісії додаткового фахового випробування.

Відповіді вступника на 29-33,3 бали мають відповідати таким вимогам:

- повний, розгорнутий, вичерпний виклад змісту поставленого питання або проблеми;
- повний перелік потрібних для розкриття змісту питання категорій та законів;
- виявлення творчих здібностей у розумінні, викладенні й використанні теоретичного матеріалу;
- уміння користуватися методами наукового аналізу явищ, процесів і характеризувати їх риси та форми виявлення;
- демонстрація здатності висловлення та аргументування власного відношення до альтернативних поглядів на питання;
- знання потрібних законів і нормативних актів України, міжнародних та міждержавних угод з обов'язковим посиланням на них під час розкриття питань, що того потребують;
- засвоєння теоретичних питань відповідно до основної та додаткової літератури.

Відповідь, що оцінюється в 24-28 балів, має відповідати таким вимогам:

- згідно з вимогами до відповіді на найвищий бал не виконано хоча б одна з цих вимог (якщо вона явно потрібна для вичерпного розкриття питання); або:

у цілому правильно розкритий за зазначеними вимогами зміст відповіді,

але допущено значні помилки під час:

а) використання цифрового матеріалу;

б) посилання на конкретні історичні періоди та дати;

в) визначення авторства і змісту в цілому правильно зазначених теоретичних концепцій, що спотворює логіку висновків під час відповіді на конкретне питання.

Відповідь, що оцінюється в 19-23 балів, має відповідати таким вимогам:

– згідно з вимогами до відповіді на найвищий бал не виконано три вимоги (якщо вони явно потрібні для вичерпного розкриття питання):

одночасно допущено дві значні помилки;

зроблені під час відповіді висновки не є правильними чи загально визнаними при відсутності у відповіді доказів і раціональних аргументів на їх користь.

Відповідь оцінюється в 0-18 балів за таких обставин:

– згідно з вимогами до відповіді на найвищий бал не виконано три чи більше вимоги (якщо вони явно потрібні для вичерпного розкриття питання):

одночасно допущено більше двох значних помилок;

зроблені під час відповіді висновки не є правильними чи загально визнаними в разі відсутності у відповіді вступника доказів і раціональних аргументів на їх користь;

характер відповіді дає підставу стверджувати, що особа, яка складає іспит, неправильно зрозуміла зміст питання чи не знає правильної відповіді і тому не відповіла на нього по суті, допустивши грубі помилки в змісті відповіді, або давши відповідь не на поставлене в білеті питання.

Вступник, який набирає менше 60 балів за додаткове вступне випробування вибуває з конкурсного відбору на спеціальність «Публічне управління та адміністрування».

Питання, що виносяться на іспит

1. Середовище прийняття управлінських рішень.
2. Прийняття управлінських рішень в умовах невизначеності, ризику або загрози національній безпеці.
3. Класифікація управлінських рішень.
4. Сутність та види управлінських рішень.
5. Стратегічні рішення.
6. Засоби державного управління: організуючий, регулюючий, контролюючий вплив.
7. Функції державного управління.
8. Форми державного управління.
9. Загальноуправлінський принцип універсальності управління.
10. Загальноуправлінський принцип цілепокладання.
11. Загальноуправлінський принцип доцільності структури управління.
12. Основні принципи організації управлінських процесів: пропорційність, неперервність, прямоточність, ритмічність, гнучкість та ін.
13. Універсальні принципи управління, спрямовані на раціоналізацію системи управління персоналом, організацію та структуру.
14. Принцип самоорганізації системи.
15. Принцип управління.
16. Принцип зворотного зв'язку.
17. Принцип ресурсозбереження.
18. Принцип оптимальності управління.
19. Принцип релевантності інформації.
20. Принцип соціальної відповідальності.
21. Принцип цілепокладання.
22. Людський чинник в публічному управлінні.
23. Принцип делегування повноважень.
24. Принцип єдиноначальності в прийнятті рішень та роботі керівника.
25. Принцип випереджаючого стану управління.
26. Принцип демократизму.

27. Принцип розподілу влади.
28. Принцип законності.
29. Принцип єдності економіки та політики.
30. Проблеми вибору в прийнятті управлінських рішень.
31. Організаційна структура системи органів державної виконавчої влади.
32. Організаційна структура системи місцевого самоврядування.
33. Адміністративно-територіальна реформа.
34. Законодавство, що регулює питання служби в органах державної виконавчої влади.
35. Законодавство, що регулює питання служби в органах місцевого самоврядування.
36. Документи стратегічного розвитку України.
37. Нормативно-правова база адміністративно-територіального устрою України.
38. Структура та функції центральних органів державної виконавчої влади.
39. Діяльність парламенту України.
40. Громадянське суспільство.
41. Поєднання державних та громадських інтересів у публічному управлінні та адмініструванні.
42. Планування в публічному управлінні та адмініструванні.
43. Імідж органів публічної влади та посадових осіб цих органів.
44. Політична система в Україні.
45. Сталий розвиток.
46. Забезпечення національної безпеки.

Список використаних джерел:

Основна література

1. Адміністративне право України. Повний курс : підручник / В. Галуцько та ін. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. 446 с.
2. Вдовенко С.М. Публічне адміністрування (теоретичні положення, пріоритети, напрями реалізації): монографія. Чернігів: ЧДІЕУ, 2018. 260 с.
3. Грищенко І. М. Вдосконалення програм розвитку лідерства для навчання державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування. Управлінське лідерство : кол. монограф. / за заг. ред. В. В. Толкованова. Хмельницький : ПП Мельник А. А., 2013. 600 с.
4. Грищенко І. М. Феномен лідерства в системі місцевого самоврядування: теорія, методологія, практика : монографія. К. : НАДУ, 2016. 320 с.
5. Грищенко І. М. Формування публічної політики у сфері виборчого процесу. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 11. С. 90–97.
6. Грищенко І. М. Зарубіжний досвід управління регіональним розвитком. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2018. № 5. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua>
7. Грищенко І. М. Стан, проблеми та перспективи ресурсного забезпечення органів публічної влади в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 13. С. 65–69.
8. Грищенко І. М. Аналіз державної політики у сфері розвитку сільських територій. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2019. № 1. URL: <http://www.dy.nayka.com/?op=1&z=1364> (дата звернення: 04.02.2019). DOI: [10.32702/2307-2156-2019.1.2](https://doi.org/10.32702/2307-2156-2019.1.2)
9. Грищенко І. М. Адміністрування: теоретико-методологічні підходи. *Сучасні аспекти науки: II-ий том колективної монографії* / за ред. Є. О. Романенка, І. В. Жукової. Розділ 1. Державне управління, самоврядування і державна служба. Київ; Братислава: ФОП КАНДИБА Т. П., 2020. 223 с. Авторські С. 7-20. <http://vadnd.org.ua/app/uploads/2020/10/Сучасні-аспекти-науки-2-том-09.10.2020.pdf>
10. Практикум з публічного управління та адміністрування : збірник навч.

кейсів для професійної підготовки та підвищення кваліфікації фахівців за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування» / авт. кол. Н. Алюшина, Ж. Кравченко, І. Грищенко, Н. Наулік, Я. Турунен, С. Хаджирадева (заг. ред.) та ін. Київ, Українська школа управління, 2022. 160 с.

11. Державне управління : навч. посіб. / І. Грищенко. К. : НУБіП, 2015. 174 с.

12. Державна служба в Україні: соціально-правовий та організаційний аспекти: навч. посіб.; авт. кол. Ю. П. Сурмін. К.: НАДУ, 2016. 204 с.

13. Державна служба: навч. посіб. / кол. авт.; за заг. ред. проф. С. М. Серьогіна. К.: ТОВ «СІК ГРУП УКРАЇНА», 2018. 526 с.

14. Депутатська діяльність у системі публічного врядування : навч. посіб. / В. Бебик та ін. Київ : НАДУ, 2018. 368 с.

15. Досвід реформування адміністративно-територіального устрою в країнах Європейського Союзу : опорний конспект лекцій / І. М. Грищенко та ін. К. : Вид-во НАДУ, 2015. 94 с.

16. Енциклопедія державного управління: у 8 т.; наук.-ред. кол.: Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. К.: НАДУ, 2011.

17. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад.: Ю. П. Сурмін, В. Д. Бакуменко та ін.; за заг. ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трощинського, Ю. П. Сурміна. К.: НАДУ, 2010. 820 с.

18. Історія державної служби в Україні: у 5 т. / Голов. упр. держ. служби України; авт. кол.: О. Г. Аркуша, О. В. Бойко, Є. І. Бородін та ін.; відп. ред. Т. В. Мотренко, В. А. Смолій. К.: Ніка-Центр, 2009. 148 с.

19. Кадрове забезпечення органів місцевої влади у сфері надання публічних послуг : навч. посіб. / авт. кол. : О. І. Васильєва, Н. В. Васильєва, І. М. Грищенко. Київ : НАДУ, 2018. – 284 с.

20. Місцеве самоврядування в Україні: євроінтеграційний шлях: колект. моногр. / за заг. ред. Р. М. Плюща. К.: РІДНА МОВА, 2016. 808 с.

21. Місцеве самоврядування : підручник / за ред. В. М. Вакуленка, Ю. Ф. Дехтяренка, В. С. Куйбіди, І. М. Грищенко – Київ : НАДУ, 2019. – 672 с.

22. Організація надання послуг: теорія, методологія, практика : монографія / авт. кол. О. І. Васильєва та ін. Донецьк : Юго-Восток, 2018. 388 с.

23. Організація надання публічних послуг на місцевому рівні : навч. посіб. / І. М. Грищенко та ін.; за заг. ред. О. І. Васильєвої. 2-ге вид., допов. і переробл. Київ : НАДУ, 2018. 400 с.

24. Публічне управління розвитком регіонів у процесі побудови сервісно-орієнтованої держави: теорія, методологія та практика : монографія / О. І. Васильєва та ін. Київ : НАДУ, 2018. 304 с.

25. Приліпко С. М. Механізми публічного управління концептуальними засадами сталого розвитку сільських територій на регіональному рівні. *Сучасні проблеми державного управління в умовах системних змін* : зб. наук. пр. Донецького державного університету управління. Серія : Державне управління. Маріуполь, ДонДУ, 2017. Т. XVIII, вип. 302. С. 193-203.

26. Приліпко С. М. Обслуговуюча кооперація як важливий елемент комплексного розвитку сільських територій в умовах децентралізації влади. *Право та державне управління* : зб. наук. пр. Запоріжжя : КПУ, 2018. № 2 (31). Т. 2. С. 134-139.

27. Приліпко С. М. Механізм публічного управління сферою послуг через організацію діяльності обслуговуючих кооперативів у сільських громадах. *Наук. журнал “Публічне управління і адміністрування в Україні”*, 2018. № 3. С. 73-78.

28. Приліпко С. М. Публічне управління міжнародними проектами технічної допомоги у сфері розвитку обслуговуючої кооперації сільських територій. *Публічне управління та митне адміністрування*. 2018. № 2 (19). С. 89-98.

29. Публічне управління : термінол. слов. / уклад. : В. С. Куйбіда, О. М. Петроє та ін.; за заг. ред. В. С. Куйбіди. Київ : НАДУ, 2018. 224 с.

30. Управлінські інновації: соціально-економічний аспект : монографія / авт. кол. : В. С. Куйбіда, О. М. Петроє, І. М. Грищенко та ін. ; за ред. В. С. Куйбіди. Київ : НАДУ, 2019. 304 с.

Додаткові джерела

1. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. : Закон України від 28 .06.1996 № 254к/96-ВР. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/254к/96-вр>

2. Концепція запровадження посад фахівців з питань реформ: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 11.11.2016 № 905-р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/905-2016-p#Text>

3. Концепція оптимізації системи центральних органів виконавчої влади: схвалена Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27.12.2017 № 1013-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1013-2017-p>

4. Про державну службу : Закон України від 10.12.2015 № 889-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19>

5. Про упорядкування структури апарату центральних органів виконавчої влади, їх територіальних підрозділів та місцевих державних адміністрацій: Постанова Кабінету Міністрів України від 12.03.2005 № 179. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/179-2005-p#Text>

6. Про затвердження Програми діяльності Кабінету Міністрів України: Постанова Кабінету Міністрів України від 12.06.2020 № 471. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/471-2020-p#Text>

7. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 № 280/97-вр. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр#Text>

8. Про добровільне об'єднання територіальних громад : Закон України від 05.02.2015 № 157-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19#Text>

9. Про місцеві державні адміністрації : Закон України від 09.04.1999 № 586-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14#Text>

10. Про службу в органах місцевого самоврядування : Закон України від 07.06.2001 № 2493-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14#Text>

11. Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності : Закон України від 11.09.2003 № 1160-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1160-15#Text>

12. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>

13. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27.02.2014 № 794-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18#Text>

14. Про центральні органи виконавчої влади: Закон України від 17.03.2011

№ 3166- VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17#Text>

15. Стратегія національної безпеки України : Указ Президента України від 14.09.2020 № 392/2020. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037>

16. Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад: Наказ Міністерства розвитку громад та територій України від 26.11.2020 № 290. URL : <https://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/rozvytok-mistsevoho-samovryaduvannya/administratyvno/kodyfikator-administratyvno-terytorialnyh-odynycz-ta-terytorij-terytorialnyh-gromad/kodyfikator-administratyvno-terytorialnyh-odynycz-ta-terytorij-terytorialnyh-gromad-2020-11-26/>

17. Деякі питання реформування державного управління: Постанова Кабінету Міністрів України від 24.06.2016 № 474-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/474-2016-p#Text>

18. Про Регламент Верховної Ради України: Закон України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-17#Text>

19. Про затвердження Положення про загальні збори громадян за місцем проживання в Україні : постанова Верховної Ради України від 17.12.1993 № 3748-XII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3748-12#Text>

20. Про органи самоорганізації населення : Закон України від 11.07.2001 № 2625-III URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2625-14#Text>

21. Про Стратегію національно-патріотичного виховання : Указ Президента України від 18. 05. 2019 №286/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286/2019#Text>

22. Про схвалення Концепції розвитку громадянської освіти в Україні: Розпорядження Кабінету міністрів України від 03.10.2018 № 710-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/710-2018-p#Text>

23. Деякі питання реалізації комплексної реформи державного управління: Постанова Кабінету Міністрів України від 18.08.2017 № 647. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/647-2017-p#Text>